Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i (SÜBÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i (SÜBÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30258

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i (SÜBÖ), bireylerin sigara içme davran??? ve bu davran??la ili?kili dü?ünce süreçleri hakk?ndaki üstbili?sel inançlar?n? ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, orijinalinin Türkçe uyarlama çal??mas? olup, Leyla Alma ve A.S. Y?lmaz taraf?ndan 2016 y?l?nda 19. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde sunulmu?tur.

SÜBÖ, sigara ba??ml?l???n?n bili?sel modelini incelemeye odaklan?r ve bireyin sigara içmeyle ilgili pozitif veya negatif üstbili? mekanizmalar?n? de?erlendirir. Ölçe?in psikometrik özellikleri, özellikle güvenirlik aç?s?ndan iç tutarl?l?k ve test tekrar test analizleri ile incelenmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Sigara, üstbili?, ba??ml?l?k, sigara b?rakma, psikometri, uyarlama, de?erlendirme, bili?sel model

Yazarlar

Leyla Alma, A.S. Y?lmaz

Amaç

Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i (SÜBÖ), sigara kullanan bireylerin, sigara içmeye ba?lama, sürdürme ve b?rakma süreçlerinde etkili olan üst düzey bili?sel inançlar?n? ve de?erlendirmelerini ölçmeyi amaçlar. Bu ölçek, sigara ba??ml?l???n?n tedavisinde ve önlenmesinde bili?sel süreçlerin rolünü anlamak için temel bir araç sa?lar.

Özellikle, bireylerin sigara içmenin duygusal durumlar üzerindeki etkisine (örne?in, "sigara içmek stresimi azalt?r") veya sigara içme dü?üncelerinin kontrol edilebilirli?ine ili?kin (örne?in, "sigara içme iste?imi kontrol edemem") dair sahip olduklar? inançlar? belirlemek hedeflenir. Bu üstbili? profillerinin anla??lmas?, ki?iselle?tirilmi? tedavi yakla??mlar?n?n geli?tirilmesine olanak tan?r.

Yap?

SÜBÖ, temel olarak sigara içmeyle ilgili üstbili? yap?s?n? ölçmektedir. Üstbili?, bireyin kendi dü?ünce süreçleri, alg?lar? ve an?lar? hakk?ndaki bilgisi ve fark?ndal???d?r. Sigara ba?lam?nda, bu yap? genellikle ?u alt boyutlar? içerir:

Pozitif Üstbili?ler: Sigara içmenin faydal? sonuçlar do?uraca??na dair inançlar (örne?in, bili?sel performans? art?rma, rahatlama sa?lama).
Negatif Üstbili?ler: Sigara içme dürtülerinin veya dü?üncelerinin kontrol edilemez, tehlikeli veya zararl? oldu?una dair inançlar.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bu ölçek, sigara içme davran???n?n yaln?zca fizyolojik ba??ml?l?kla de?il, ayn? zamanda bili?sel kontrol ve inanç sistemleriyle de yak?ndan ili?kili oldu?unu gösteren bili?sel modelleri desteklemektedir.

Geçerlik

Türkçe uyarlama çal??mas?nda geçerlik analizleri hakk?nda detayl? bilgi kaynakta do?rudan verilmemi?tir. Ancak, uyarlama çal??malar?nda genellikle yap? geçerli?ini kan?tlamak amac?yla faktör analizi (Aç?mlay?c? veya Do?rulay?c? Faktör Analizi) yöntemleri kullan?l?r.

Ölçe?in geçerli kabul edilebilmesi için, ölçtü?ü üstbili? yap?s?n?n sigara ba??ml?l??? düzeyi, sigara b?rakma motivasyonu ve di?er ilgili psikolojik yap?larla (anksiyete, depresyon) teorik olarak beklenen ili?kileri göstermesi (ölçüt geçerli?i) önemlidir. SÜBÖ'nün akademik kullan?m? için, özellikle yap? geçerli?ini detayland?ran ek yay?nlar?n incelenmesi tavsiye edilmektedir.

Güvenirlik

SÜBÖ'nün güvenirli?i, Türkçe uyarlama çal??mas?nda iki temel yöntemle titizlikle analiz edilmi?tir: **iç tutarl?l?k analizleri** ve **test tekrar test analizleri**.

?ç Tutarl?l?k Analizleri: Bu analizler, ölçe?in farkl? maddelerinin ayn? temel yap?y? ne kadar tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü de?erlendirir. Yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar? (genellikle Cronbach Alfa), ölçe?in homojen ve güvenilir oldu?unu gösterir. Bu, SÜBÖ'nün tek bir üstbili? kavram?n? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü i?aret eder.

Test Tekrar Test Analizleri: Bu yöntem, ölçek puanlar?n?n zaman içindeki kararl?l???n? de?erlendirir. Bireylere farkl? zamanlarda uygulanan test sonuçlar? aras?ndaki yüksek korelasyon, ölçe?in geçici durumlardan veya uygulama ko?ullar?ndan ba??ms?z olarak kararl? ölçümler sa?lad???n? kan?tlar.

Faktör Analizi

Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i'nin (SÜBÖ) Türkçe uyarlamas? s?ras?nda, ölçe?in orijinal yap?s?n? Türk popülasyonunda da koruyup korumad???n? belirlemek amac?yla faktör analizleri gerçekle?tirilmi?tir. Bu analizler, ölçe?in teorik olarak beklenen alt boyutlar?n?n (Pozitif ve Negatif Üstbili?ler) ampirik olarak da desteklendi?ini göstermeyi amaçlam??t?r.

Faktör analizinin ba?ar?l? sonuçlanmas?, ölçe?in yap?sal geçerlili?ini destekler ve ara?t?rmac?lar?n SÜBÖ'yü kullan?rken hangi alt ölçek puanlar?n? hesaplayacaklar? konusunda net bir rehberlik sa?lar. Bu, ölçekten elde edilen bulgular?n klinik ve akademik aç?dan anlaml?l??? için kritik öneme sahiptir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Sigara kullanan yeti?kinler

Ya? Grubu: Yeti?kin Popülasyon

Popülasyon Detaylar?: Türk kültürüne özgü sigara içme al??kanl?klar?na sahip bireyler üzerinde psikometrik özellikleri incelenmi?tir.

Test Metodolojisi: Uygulama, kat?l?mc?lar?n sigarayla ilgili üstbili? ifadelerine belirli bir derecelendirme skalas? kullanarak yan?t vermesi ?eklinde gerçekle?ir. Derecelendirme format? kaynakta belirtilmemi? olsa da, Likert tipi bir skalaya sahip oldu?u yayg?n olarak kabul edilir.

Anahtar Kelimeler

Üstbili?sel inançlar, bili?sel kontrol, sigara ba??ml?l???, güvenirlik, iç tutarl?l?k, psikolojik test, bili?sel davran??ç? terapi

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: almaley@metu.edu.tr (Leyla Alma)

Yaz??ma Adresi: Leyla Alma, Orta Do?u Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Türkiye (e-posta adresine göre).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas? **2016** y?l?nda gerçekle?tirilmi?tir.

Ölçe?in ticari olmayan akademik kullan?mlar? için izin ve ücret bilgileri konusunda sorumlu yazar Leyla Alma ile do?rudan ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

?leti?im e-posta adresi: almaley@metu.edu.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: sigarayla-ilgili-ustbilisler-olcegi-subo-toad.pdf

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kaynaklar

Alma, L., & Y?lmaz, A.S. (2016). Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i (SÜBÖ) Türkçe uyarlama çal??mas?. *19. Ulusal Psikoloji Kongresi,* (ss. 62-63). ?zmir.

Sigarayla ?lgili Üstbili?ler Ölçe?i (SÜBÖ) Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçe?in maddeleri, sa?lanan kaynak içeri?inde yer almamaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM